

Ostatní divadelní spolky nejsou naše konkurence, ale kolegové

Divadelní spolek Lipany uspořádal na konci loňského prosince festival Lipany Vrchlabákům. Součástí festivalu byla premiéra hry Natěrač i derniéra hry Zakázané uvolnění. O tom, jak spolek funguje, vyprávěl jeho principál Jan Švimberský.

ANTONÍN KAŠPAR,
FOTO: ARCHIV JANA ŠVIMBERSKÉHO

V době, kdy rozhovor děláme, je sice polovina prosince, ale na konci roku pořádáte akci „Lipany Vrchlabákům“. Přiblížíte, o co jde?

Po skončení covidových zákazů, kdy se nesmělo hrát, se nám sešly dvě premiéry blízko po sobě. Měli jsme v květnu premiéru hry Hrdý buď, žes..., což je velmi úspěšná věc, a teď v prosinci nás čeká premiéra Natěrače. A protože máme chuť hrát, rozhodli jsme se uspořádat tento festival, kde představíme čtyři naše hry. Původně jich mělo být pět, ale naši premiérovou hru Blaník, ve které hrají výhradně zakládající členové spolku, bohužel nestihneme včas dokončit. Trochu máme obavy, jestli si divák mezi svátky najde cestu do divadla. Ale já jsem přesvědčen, že ta sváteční honička trvá pro většinu pouze do Štědrého dne. Mezi svátky spíš přemýšlí, co dělat s dětmi, s rodinou, už je volno. A když je chuť zajít do divadla, často je nabídka dost omezená. Možná právě proto panuje všeobecné mylné přesvědčení, že mezi svátky nemá nikdo čas. Nicméně už teď, v polovině prosince, je téměř polovina vstupenek v předprodeji prodaná. Když jsme se se souborem bavili, co nás nejvíc bavilo hrát, vybrali jsme náš starý kus Dívčí válka od Františka Ringo Čecha, je to čistě kopie, taková sranda, prostě vtip za vtipem, žádný extra děj, ale divák se u toho pobaví. Další hra je repríza hry Hrdý buď, žes..., také premiéra hry Natěrač. A pak derniéra Zakázaného uvolnění. To je taková komorní věc, která se hraje v barech, tak ji budeme hrát v klubu Kotelna. Letošní festival Lipany Vrchlabákům je taková testovací specialitka. Pokud se akce vydaří, rádi bychom z toho udělali tradici. Příští rok bychom třeba rádi přizvali některý z dalších tří vrchlabáckých divadelních spolků.

To, že si na váš festival udělají čas diváci, je jedna věc. Hlavně je to ale velká obět' pro vás, jako divadelníky, takhle mezi svátky...

Hry jsou vybrané tak, aby se nestalo, že jeden herec bude muset hrát ve více hrách. Kromě jedné herečky hraje každý jen v jedné inscenaci. Já a moji technicky zaměření kolegové sice strávíme přípravami celý festival, ale hercům se to budeme snažit co nejvíce zjednodušit. Aby přišli, odehráli a mohli jít domů. Někteří nám rádi pomohou, nicméně neměla by to pro ně být taková zátěž, aby mi příští rok řekli, že se na tyto „mé projekty“ můžou vykašlat.

Jde o charitativní akci. Víte už, kam výtěžek půjde? Jak jste se rozhodovali, které organizace podpořit?

Shodli jsme se na tom, že určitě chceme, aby ty peníze zůstaly ve Vrchlabí. Už jsme nějaká charitativní představení dělali, kde se místo stokoruny nebo vstupného dobrovolného vybíraly třeba tři stovky, které jsme posílali na Konto Paraple, které založil Zdeněk Svěrák. Tahle akce se ale jmenuje Lipany Vrchlabákům. Zaprvé proto, že je to dárek pro Vrchlabáky, kteří mohou za pakatel vidět představení, o kterých si myslíme, že jsou dost dobrá, aby stálo za to přijít. Zadruhé výtěžek věnujeme dobročinným spolkům z Vrchlabí. Napsali jsme to takhle, aby bylo jasné, že je to určené pro skupiny lidí, kteří dělají dobročinnou činnost. Takových spolků je ve Vrchlabí několik. Nejprve počkáme, jak velká ta suma bude, což zveřejníme na našich stránkách i jinde. Myslím si, že ze vstupného vybereme tak patnáct dvacet tisíc. Něco udělají náklady jako symbolický pronájem sálů nebo občerstvení pro herce. Pak se členy spolku vybereme, koho obdarujeme. Výsledek má být ten, že to, co se vybere od lidí z Vrchlabí, zůstane pro spolky, které to Vrchlabákům jiným způsobem zase vrátí.

Jak reaguje publikum na vaši novou hru Natěrač?

Popravdě jsem překvapen, jak dobře. Měl jsem trochu strach. Ta hra je jen pro tři herce, což bývá trochu ošemetné. Když se na jevišti motá lidí třeba dvanáct, je na co se dívat, celé je to takové hezké a barevné. Když tam jsou jen tři, ty výkony musí být opravdu skvělé. Je to spíš náročnější hra, kterou by možná měli hrát profíci. Ale my jsme se do toho pustili hlavně proto, že máme v týmu herce, který na to úplně přesně pasuje. Je to typově i svými hereckými schopnostmi prostě Natěrač. Podobně, jako by se Hrdý Budžes nedal hrát bez herečky, která hraje hlavní roli. Mám z toho lepší pocit, než jsem čekal. Řekl bych, že se jejich výkony dají srovnávat s profesionálními herci. Prostě jsou fakt dobří.

Obecně není pro ochotnické divadlo obvyklé, že by hrálo několik divadelních her najednou. Vy v tom máte ale praxi...

Žižkovské divadlo Járy Cimrmana také má už 50 let v repertoáru čtrnáct her a žijí s tím. Není to o tom, že ten, kdo má víc her na repertoáru, je o to lepší spolek. Jde o celkové nastavení. My jsme to tak taky dělali, když jsme začínali. Naše první hra byla Dobytí severního pólu. Tu jsme půl roku nacvičovali, rok a půl ji hráli, derniéra a zkoušeli

jsme další. Nicméně se mi víc zalíbil systém, co máme teď. Například Polífkovou pohádku máme na repertoáru 6 let a můžeme ji kdykoli zahrát, většinou ji hrajeme na Den dětí, na dětských táborech nebo na charitativních akcích. Ale hrajeme ji jenom třikrát za rok. Pro mě, jako principála, je to mnohem výhodnější, protože když nás někdo osloví, nebo my chceme někde hrát, tak jim můžu dát na výběr několik věcí, co můžeme zahrát. Taky máme dost herců, kteří se střídají. Kdybychom hráli dvacetkrát za zimu jedno představení, musí si herci udělat dvacetkrát čas, zatímco u nás uděláme dvacet představení za zimu, ale od každé hry třeba tři čtyři. Takže se na to herci víc těší.

Ochotnické soubory, a Lipany v tom nejsou výjimkou, často divadelní hry adaptují. Jak náročné bylo upravit Hrdého Budžese? Jak moc jste ho upravoval?

Adaptace hry Hrdý buď, žes... vznikla tak, že jsme po představení někde seděli s Jitkou Urbanovou, dnes Pešinovou, a ona nám vyprávěla nějakou historku ze života. Pětiminutovou situaci vyprávěla asi tři čtvrtě hodiny. Já si zrovna den předtím pouštěl záznam Hrdého Budžese, originál s Bárou Hrzánovou, a v tu chvíli, kdy Jitka vyprávěla, to do sebe zacvaklo. Koupil jsem zapůjčení autorských práv. Vyřezal jsem, co se mi ve hře nelíbilo. Ne, že by tam bylo něco špatně, ale obecně nemám rád, když se divadlo naváží do nějakých politických skupin, a v originále je toho opravdu hodně. Zkrátil jsem tu hru zhruba na polovinu. Nechal jsem tam to, co mi přišlo zajímavé, a vepsal jsem tam zhruba čtyřicet procent děje. Vložil jsem tam čtyři desetiminutové scény, ve kterých nevystupuje hlavní hrdinka, aby si odpočinula a mohla se připravit na další výstup. Přidal jsem také tři nové postavy. Myslím, že se to povedlo. Nikdy jsem nezažil tak dlouhý potlesk jako po této hře. Bylo to nepřetržitých osm minut potlesku ve stoje. S tímto představením jsme taky byli pozváni na profesionální přehlídku 2023, kde získáme zpětnou vazbu od profesionálů, tak jsem napjat a zvědav. Myslím, že by to mohlo být dobré.

Byla to první hra, kterou jste takhle upravil?

Takhle hodně upravená to byla moje první hra. První hra, do které jsem šel už s tím, že ji budu muset hodně upravit. Předtím jsme nacvičovali Polífkovou pohádku, kde jsme se už trochu vyřádili, protože to jsme dělali jen podle filmu. U Cimrmana je to úplně jasné – nemůžete změnit jedinou větu. Pak vás za to diváci nebudou mít rádi, protože polovina sálu to zná úplně nazpa-

měť. Takže Cimrman v podání ochotníků není klasické divadelní umění, je to prostě kus herectví, nadšení pro věc, ale ne tvorba hry. Protože děláte kopii. Kouknete se na video a vidíte, že herec musí přijít přesně z téhle strany, mít takový kostým, musí dodržet dokonce i pauzy mezi slovy. Režisér je tam jen proto, aby dohlížel, zda herci chodí na zkoušky, aby zajistil občerstvení. *(smích)* Role režiséra jako taková tam prostě není potřeba. S Polífkovou pohádkou jsme byli dokonce vybráni na festival do Polska. První věc, kterou jsem upravoval, bylo vlastně Zakázané uvolnění. To bylo mé absolventské představení, když jsem dělal dvouletou školu režie. Vzniklo to tak, že jsem se díval na film Zakázané uvolnění a říkal jsem si, že by to bylo dobré divadelní představení. Jak jsem pátral po autorských právech, zjistil jsem, že to původně bylo divadelní představení a až potom se z toho stal film. Napsal ho Petr Kolečko, který tou dobou ještě nebyl vůbec známý. Šli jsme do toho a z dvaceti absolventských představení jsme získali první místo za režii od komise lektorů z DAMU. Byl to takový první zásek, kdy jsem říkal: Ano! Budeme to dělat pořádně.

Vy jste jak herec, tak režisér, teď i scenárista. Ve které roli je vám nejlépe?

Je to hanba říkat, ale skoro víc mě baví příprava toho divadla než hraní samotné. Ten vývoj, jak hra vzniká z ničeho. Na začátku vůbec nevíte, kam se to vyvine, co vás napadne. Napadají vás nápady a herce samozřejmě taky. Každý do toho něco přináší. Tak to mě asi baví nejvíce. Takže nejradši mám režii her, kde se dá tvořit. Ale jelikož jsem taky principál, mám spoustu dalších povinností. Tím si nechci stěžovat, kdyby mě to nebavilo, nedělám to. Moc rád si ale taky zahraju.

Kolik času ochotnickému divadlu vy sám osobně věnujete?

Nejen já, ale i další dobrovolníci a ochotníci musí tomuto superkoníčku věnovat času opravdu hodně. Spolek Lipany je součástí Dobročinného spolku Mácháček z. s., který řídím. V zimě děláme divadlo, v létě dětské tábory. Naštěstí je to takhle sezónně oddělené, protože bych se těžko rozhodoval, čemu věnovat víc energie. Máme ve spolku 480 dětských členů a 90 dospělých dobrovolníků a jsem hrdý, že všichni děláme tuto „práci“ zadarmo, respektive za náš skvělý pocit z rozdávání radosti.

Dočetl jsem se, že za osm let fungování na vás přišlo 14 350 diváků. To je na ochotnické divadlo asi dobré, ne?

Sami jsme z toho překvapení. Když jsme divadlo zakládali, mysleli jsme si, že si s klukama nacvičíme jednu hru, zahrajeme ji kamarádům a pár dalším divákům na Silvestra. Měli jsme objednaný sál s kapacitou 100 lidí, ale přišlo jich 180. Asi jsme trochu přehnali propagaci. *(smích)* Vyřešili jsme to tak, že jsme to odehráli od sedmi a těm, co se nevešli, jsme řekli, ať se vrátí v devět a zahráli jsme ještě jednou. Bylo to fajn, úplně nás to nastřelilo a bylo jasné, že pokračovat musíme, ale hlavně chceme. Tohle představení jsme hráli celou sezónu. Premiéru další hry Záskok jsme už měli na velkém sále pro 250 lidí na Střelnici. Ten jsme tenkrát vyprodali už v předprodeji.

Co plánujete nebo připravujete do budoucna?

V tuto chvíli máme rozdělaný Blaník, který jsme nakonec do festivalu nazkoušet nestačili. Teď odhaduji, že by to mohlo být v únoru nebo březnu hotové. Plánujeme hrát i další hry od Cimrmana, ale u toho není potřeba režie, takže do toho chci mít i další projekty. Na příští rok chystáme ve spolupráci s Pepou Krejčím autorský muzikál, kde bude hrát dvacet postav, což je režisérsky, ale hlavně organizačně opravdu náročné. Osmého ledna pořádáme takový konkurz. Budeme hledat muzikanty, zpěváky a zpěvačky, kteří by se k našemu muzikálu rádi připojili. Bude to v Kotelně na Střelnici, kde to lidem odprezentujeme, a s těmi, které bychom zaujali, si domluvíme termíny zkoušek a případně i role. Mám mnoho her, které bych chtěl realizovat, jen čekám, až najdu „ty pravé“ herce, kteří budou do hry pasovat a budou mít takové nadšení jako u Hrdého Budžese nebo Natěrače. ■